

א.ד.

3523

פרוטוקול מס. 38/71

מישיבת ועדת הכנסה
התקיימה ביום כ', 19.1.1959 בשעה 11.00

נ ר כ ח י ם

חברי הוועדה: היו"ר י. גורן
מ. אולמרט
מ. בהיר
ש. דיין
א. הרצפלד
ז. סניאליץ
מ. קלמר
י. קרנמן
י. ש. רוזנברג

מוזמנים: ד"ר ארנון - המנהל הכללי, משרד האוצר.
מר זנגי - המשנה הכללי, משרד האוצר

מר יקותיאל - מטעם אגף מטבע חוץ, האוצר
ש. בזק - מזכיר הוועדה.

סדר-היום: 1. עברות מטעם המדינה לרכישת 2 אניות משא בצרפת;

2. עברות מטעם המדינה להלוואות לחברת דשנים
וחמרים חיסויים בע"מ.

3. שינוי שעור הרבית של האמסיה של חברת הנפט הלאומית;

4. חוק הרבית, תשי"ז - 1957 - בנק אפותיקאי;

5. מסקנות ועדת הכנסה בענין קריאת מטבעות ישראל
בשמות שהיו לבני ישראל בימים קדמונים בשבתם
על אדמתם (הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת בורוק).

היו"ר י. גורן: אני פותח את הישיבה.

בעפוף היום נכמה ערביות מטעם המדינה, ותחילה:
ערבות מטעם המדינה לרכישת 2 אניות משא בצרפת.

(היו"ר קורא את סכת מס' שר האוצר מיום 8.1.59 בנדון)

מ. קלמר: האם אי-אפשר היה לרכוש אניות אלו במסגרת השילומים?
במכתב לא פורש למי תימסרנה האניות. האם הן תימסרנה
לחברת צי"מ אם לא?

ש. דיין: צריך לקום נוף שיקבל לידינו את האניות. אם לא תקום
חברה כזו - תימסרנה האניות למשרד התחבורה?

מ. אולמרט:

אני מבקש לקבל כרטיס על האניות, לאילו מסדות הן תשמשנה, האם להובלת פרי הדר? האם ההיינה אלו

אניות קירור?

י.ש. רוזנברג:

במכתב באמר: " האניות תעבורנה לבעלות חברה ישראלית באיזה מחיר הן תועברנה לחברה, האם החברה הרשומה בשוויצריה היא המתווכת או הבונה? מה רווח תקבל חברה זו?

מר יקותיאל:

הסעיף של אנידה במסגרת הסכם השילומים נוצל במלואו. התנאים של רכישה האניות בצרפת הם יותר נוחים מאשר במסגרת השילומים. המחיר יותר זול וכן תנאי האשראי. האניות הללו נרכשו עבור החברה הישראלית שתוקם על-ידי החברה השוויצרית, והיא תהיה בעלת המניות. החברה הרשומה בשוויצריה איננה מופיעה כמתווכת, והאניות עוברות לחברה הישראלית במחיר הקרן. זו הייתה חברה בה שותפים משקיעי חוץ והיא תקיפה חברה שבה יהיו מאוגדים אותם משקיעים.

י.ש. רוזנברג:

מי הם המשקיעים?

מר יקותיאל:

חלקם ישנם בעין, ועם חלק מהם מתנהל בירור בקשר להשתתפות. אחד המשקיעים הוא יהודי בשם סלוצקי, וכן יש קבוצה המיוצגת על-ידי סגן-אלוף הראל.

ע. דייט:

מה הבטחון שהם יקימו חברה ישראלית? בארץ יש חברות העוסקות בספנות, מדוע לא תימסרנה האניות לחברות אלו?

א. אולמרט:

באמר כאן ש-20% מהמחיר ישולם במזומנים, על-ידי מי?

מר יקותיאל:

על-ידי חברת " All sea shipping Co. הפעולה נעשתה כמש"ח על-ידי משרדי האוצר והתחבורה. משרד התחבורה פאטר את הספציפיקציות של האניות, וי"ן כאן טיפול הפרד. מיל במקרים כאלה.

מדוע לא תימסרנה האניות לחברות קיימות? המצב כיום במדינתנו בעולם מאפשר הזמנת אניות במחיר זול ובתנאי טיפול נוחים. החברה שתתחבר בישראל תהיה רוגמת כל חברה בה מושקע הון זר, הם אינם מבקשים הלוואה מתקציב הפיתוח אלא ערבות במסגרת אשראי. הישראי ניתן למזמינים לרושמי האניות.

החברה הישראלית תוקם על-ידי החברה הישראלית בשוויצריה יהיו שני חוזים: 1) בין מדינת ישראל על-ידי ממשלת ישראל והחברה הרשומה בשוויץ בקשר לענין מתן הערבות כל מדינת ישראל, ובו יבטיחו את קבלת המשכנתאות וכן בשחונות אחרים. מצד שני, ייעשה חוזה בין החברה והמספנה בה מוזמנות האניות.

לפי ההסכם, המספנה נותנת למזמין את האניות באשראי לחמש שנים, ועל שטרות אלה צריכה לחתום מדינת ישראל כערבה. בחוזים עם המספנה ובין החברה ומדינת ישראל - יוכנסו סעיפים המבטיחים את העברת הזכויות והחובות לחברה הישראלית, שהיא מהווה תנאי לקיום העסקה. לבטחון ולסיפוח הדבר - נקבל ערבות בנקאית על 70% במידה ולא יבוצעו הסעיפים

בדבר הקמת החברה והעברת הזכויות אליה לקבלת הספינות - הרי למדינת ישראל יש ערבות בנקאית לאותה הקופת-ביניים. במידה ולא יבוצע הדבר - הערבות שתכסה על-ידי ערבויות בנקאיות אחרות, אם תוקם החברה הישראלית - היא תקבל לידיה את הספינות, אם לאו - אנו משתחררים מהערבות שנתנו על-ידי מימוש הערבויות שקבלנו.

הינ"ר י. גורני:

נתאר לעצמנו שלא תוקם חברה ישראלית, עלינו לשאול את עצמנו: האם אנו מסכימים לתח ערבות לחברה הרשומה בשוויצריה, שגם היא חברה המאגדת בתוכה את הבנק למסחר שוויץ-ישראל ומשקיעי הון אחרים. כדי לבצע מטרה זו, אני יכול לומר שאני מסכים לכך, בתנאי שתוקם חברה ישראלית ושהיה לי בטחון כזה; ולא - אינני מוכן להסכים למתן הערבות, אתה יכול לומר, שיש להבטיח כי במקרה לא תוקם חברה כזו - אנו נסתלק מכל העניין.

אנינני שולל את השאלה: מדוע חברה זו לא קמה עד היום. האם יש סיבה מדוע החברה לא קמה, והאם זו סיבה מתקבלת על הדעת?

מר יקותיאל:

התנאים לפיהם אפשר לבצע את העיסקה עם המספנה בצרפת מחייבים שהחוקה הסופי ייחתם עד סוף ינואר או עד מחצית פברואר. זמן ביניים זה איננו מספיק כדי להקים את החברה הישראלית על-מנת שגם היא תהיה צד בחוקה עם המספנה הצרפתית ועם מדינת ישראל. על-מנת להבטיח זאת נקבעו שני דברים: בחוזים שייחתמו עם המספנה ועם מדינת ישראל תהיה הוראה המפורשת בדבר העברת הזכויות והחובות לחברה הישראלית לשם בעלות והפעלת האניות. למקרה שלא תבוצע ההתחייבות - מדינת ישראל מקבלו ערבות בנקאית בגובה כל הסכום שהיא ערבה עליו, במקרה של אי-קיום התחייבות זו - המדינה משתחררת מהחובה לערוב, ואז זוהי עסקה רגילה שכל אחד יכול לעשותה.

הינ"ר י. גורני:

האם האוצר ומשרד התחבורה משוכנעים שרק בגלל סיבות בלה-צפויות מראש לא תוקם חברה ישראלית, ואם לא יתרחש משהו יוצא מגדר הרגיל - יש כל היסוד לחשוב החברה תקום?

מר יקותיאל: התשובה היא חיובית.

ד. ש. רוזנברג:

אני מבין שיש כאן עסקה מקולטת. בא בנק שיש לו אפשרות לעשות חוזה בזול, בתנאים נוחים, ולאחר מכן הוא יראה אם הדבר כדאי לו אם לא. אני מבין שלחברה זו אין בבעלות כל ספינות. זוהי חברה בבעלות בנק שיש כמה גורמים אחרים. הם רואים שהנה יש כאן אפשרות לעריכת חוזה במסגרת של האשראי הצרפתי ובערבות ממסלת ישראל.

אני מניח שיש כל הסיכויים שחברה זו תקים חברה ישראלית. אבל אם משרד התחבורה והאוצר הם בעד הקמת חברה ישראלית - היא יכולה לקום תוך מספר ימים. לא זוהי הבעיה. אני שואל שאלה אחרת: והרי יש לנו חברות בישראל העוסקות בספנות, להן יש נסיון בעניין זה. כאשר מדברים על חברה חדשה - אינני יודע אם יהיה לה כדאי להשתלב לעניין; אינני יודע אם כדאי לבנות את האניות במספנה זו דוקא; אינני יודע אם וכיצד ישתמשו באניות כאשר תגענה, כי הרי לא כל אניה שנבנית היא כדאית בשביל צי מסחרי. לו היתה לפנינו בקשה מחברת צי"ם - הייתי אומר: זוהי חברה בעלת נסיון, ואם היא מזמינה עבודה ספינות כאלה, כנראה שהדבר כדאי לה. חברה בעלת נסיון לא תעשה סתם השקעות.

חברה זו לא נוטלת על עצמה כל סיכון.

אין היא מפסידה דבר. גם היא נותנת ערבות בנקאית של 10% אין הדבר כרוך בהפסד. אחר כך היא יכולה להעביר את הספינות למשרד התחבורה, אשר יעביר אותן לצי"ם, ובזה תיגמר הפרשה. אם החוזה הוצא כה נוח וטוב - מדוע החברות המטפלות היום בספנות אינן נכנסות לעניין.

יש כאן כמה דברים שאינם ברורים. רצוני

לדעת מל הם המשקיעים האחרים, מי יהיו בעלי הסניות, מי יהיו חברי ההנהלה, מה הם התנאים, באיזו מספנה יבנו את הספינות בצרפת, מי בדק את התכניות ונתן חוות-דעת לגביהן, האם יש חכניות לגבי השימוש בספינות הללו, באילו קווים הם תסענה. כל השאלות הללו טעונות כירור וליבון, כי לפנינו עיסקה של קרוב ל-2 מיליון לירות שטרלינג.

סד יקות אליו:

את התשלום במזומן משלמת החברה המזמינה.
20% ישולמו במזומן עד למסירת האניות
על-ידי החברה המזמינה או על-ידי חברת-הבת שלה שתוקם בישראל. במידה
והמספנה תדרוש ערבות מממשלת ישראל גם על 20% אלה - נקבל ערבות בנקאית
מקבילה בגובה הסכום.

המספנה המבצעת את העבודה היא חברת-בת של
אחת החברות התעשיתיות הידועות בצרפת, והיא מוכרת וידועה. זוהי אחת
המספנות הגדולות בצרפת. מטרת התכנית של האניות לגבי נפחן והספציפיקציות
הטכניות שלהן אמר באישור אנף המספנות של משרד התחבורה ועברו את
בדיקת האנף. מנהל אנף המספנות נמצא באירופה וכודק את הדבר במקום.
אלו הן אנשיות טשא.

חברת צי"ם עשתה הזמנה לאניות במסגרת
השילומים. היא ברצון רב היתה משתחררת מהזמנות אלו והיתה עושה אותן
בצרפת. חברת "אל-ים" קיבלה לרשותה 4 אניות במסגרת השילומים שהיא
מפעילת אותן. היא גם הזמינה אניות נוספות, ואין לה כל יכולת כספית
לקבל עליה התחייבויות נוספות לאור הזמנותיה הקודמות. ההזמנות מכספי
השילומים נעשו לפני השפל שפקד את המספנות גם בנוגע למחירי ההובלה וגם
בנוגע למחירי האניות. תנאי האשראי שמשיגים בצרפת נובעים מהשפל הזה.
החברות צי"ם ו"אל-ים" קשורות בתנאים ומחירים שנקבעו לפני עונת שפל
זו.

אפשר לאשר את תנאי הערבות תוך תנאי
מפורש שהחברה הישראלית תוקם מייד, אם אין מסתפקים בערבות של 70%.
החוב יהיה מובטח על-ידי משכנתא בשעור של 70%. במידה ונצטרך לערוך
על 20% האחרים - נקבל ערבות בנקאית בגובה של 20% אלה. בוסף לכך
ניתנת למדינה ערבות בנקאית בסכום השווה ל-10% ממחיר האניות, שתקפה
עד לגמר השילומים למספנה. אני אומר זאת לבני החשב שלא תוקם החברה
הישראלית. מסתבר, לאור הבטחויות, שלא קיים חשש כזה.

האניות תהיינה ישראליות, תשאנה דגל ישראל.
מקנה ימאים ישראליים והחברה תשלם מס הכנסה לאוצר המדינה. כל אלה
היאמים את מדיניות הממשלה לבני עידוד השקעות הון.

ז. סוזאינו:

ענף המספנות היה תמיד מושפע מהלחץ שנגרם
בעקב הסכמת השילומים. לא היה לנו מה לקנות.
רצינו להשתמש בכספים, והאניות היו אובייקט גוף מאד לניצול כספי
השילומים ככלי-האפשרי. אתר מהר, האניות היו אובייקט גוף כיוון שהיה
תנאי, שאסור למכור מחזרות שנרכשו מכספי השילומים. השיקול היה, שאם
לא יהיה לנו צורך במספר כזה של אניות - תמיד נוכל לבוא הזמן למכור
לאחרים. מתוך שיקול זה - ולא מתוך שיקול מסחרי - הזמנו בגרמניה
מספר גדול של אניות, שהחברות הקיימות אינן יכולות לבלוע אותן.

בתנאים אלה, במציאות הקיימת היום, באים
אלינו ומבקשים לאשר ערבות לרכישת ספינות. אינני פוסל בישה
מפקולטיבית, אבל כאן לפנינו חברה שוויצרית אשר דוכשת כנדאה אניות,
ולאו דווקא בשביל ישראל, בתנאים נוחים. למעשה היא חייבת לשלם את
אותן 20% עד למסירת האניות - ב-1961, ולא היום.

ושאלתי היא אחת ויחידה: מדוע הממשלה עושה
זאת? האם החוזה המסחרי בינינו לבין צרפת הוא כזה, שכדי לאפשר יצוא
לשם אנו חייבים לקנות? האם הכישה זו נובעת מניסוקים של מצב
ה"קלירינג" בחוזה המסחרי שלנו עם צרפת? אם זהו הנימוק - הרי לפעמים
עלי להתסכן כדי לסתור פתח ליצוא.

שאלתי השניה היא חשובה לא פחות. אני רואה
כאן סיכון גדול מאד. ענף זה הוא מאד ספקולטיבי; מחירים עולים ומחירים
יורדים. המדינה צריכה כאן לתת ערבות של 70% נגד משכנתא, שאינני יודע
מה שוויה. האם שוויין של האניות יכסה את אותם 70%? כן נדרשת גם ערבות
עבור התשלום עד למסירת האניות, והרי לפנינו ערבות המדינה על 90%.

זוהי טרנסאקציה בלתי-רגילה ויוצאת דופן והיא מעוררת ספקות רבים. לאור האינפורמציה שקבלנו, נראה לי שהעצין עדיין איננו בשל להצבעה. מי הם בעלי המניות הפרטיים, מי הם משקיעי ההון הזרים? (מר יקותיאל: רשימת קבוצת המשקיעים טרם הורכבה.) אני רואה לפני חסונה ברורה. יש יוזם אשר ראה לפניו תנאים נוחים בצרפת, והוא פנה לבנק והציע לו להיות שתף עיקרי. הוא הבטיח לבנק, שלאחר קבלת הערבות של ממשלת ישראל, הוא ימצא משקיעים שישתתפו בעיסקה. זה איננו עסק מחוכנן, שבאים ומבקשים את ערבות המדינה עבורו. לדעתי כל הקונסטרוקציה איננה בנויה בצורה מושלמת. אני גם מתפלא על משרדי האוצר והתחבורה. הענין איננו עושה רושם כבדוק עד כדי שוועדת הכספים תתן את אישורה לערבות.

ט. קלטר:
על השאלה בדבר ההזמנות במסגרת השילומים קיבלנו שתי תשובות: האחת - שיש הזמנות לבניית אניות; והשניה - שבצרפת התנאים יותר נוחים. התנאים אינם צריכים להיות גורם, כי אנו מעוניינים לנצל את הסכם השילומים, ואחד האויב קטיבים הטובים והנוחים אלו הספיינט.

האם אנו חייבים לנצל את המלווה הצרפתי לרכישת הספינות ואין כל אפשרות לרכוש סחורה אחרת שהיא חיונית לנו? אם יש צורך לנצל את המלווה עד כמה שאפשר יותר מהר, וגם נזדמנה הזדמנות טובה - נחמא; אם יש צורך להרחיב את הצי המסחרי שלנו - גם זהו נימוק. אני מניח שבגם שר האוצר וגם שר התחבורה חשבו על הסיכון. השאלה היא: האם באמת יש צורך להרחיב את הצי המסחרי? אני מניח שאת המלווה הצרפתי יש אפשרות לנצל גם ללא רכישת שתי הספינות, וחוששני שגם הגענו קצת לרווייה בצי שלנו.

לדבריהם הספינות שלנו היו באות ואומרות, שיש צורך בצי מפינות נוספות - היינו חייבים להיכנס לכל סיכון. מה יש יוזמה של גוף חיצוני. ומה מחייב אותנו להיכנס לכל הסיכונים ללו? כי הרי סוף כל סוף הפיצוי יהיה בצורת מסירת האניות, ומי ידע באיזו מידה נזדקק להן עבור הצי המסחרי שלנו.

דומני שהאינפורמציה איננה שלמה ויש צורך באינפורמציה נוספת.

ש. דיין:
אינני זוכר עיסקה כזו שירצו להזמין ציוד משקי מבלי שיהיו כאן בעלים שיקבלוהו. מתעוררות כאן שאלות נוספות. אני יכול להניח שמשרדי המסלה והמומחים שלהם בדקו את הענין, כי לא בנקל מציעים לתת ערבות בסכום כזה. אבל במידה ומביאים את הערבות לאישורנו - עלנו להבין את הדברים.

האם זוהי המטרה שאותה אנו רוצים להשיג באמצעות המלווה הצרפתי, האם אין מסרות אחרות? היות ואין בעלים קיימת בעיה של סיב האניות. לדעתי טוב היה לשמוע בנדרון את אנשי צי"ם. חשוב לשמוע חוות-דעת של מומחים על הסב. מי יהיה אחראי לקבלת הסחורה, מי יבדוק את טיבה?

במקרה שהחברה הישראלית לא תקום - מדוע לא יקבל לידיו משרד התחבורה את הספינות?

מר יקותיאל:
אתה יכול לומר שמדינת ישראל רוצה להשתחרר מערבותה היות ולא קם גוף ישראלי. במקרה כזה יש לה כיסוי על כל סכום שהיא עלולה להחייב או לערוב עליו.

א. הרצפליד:

אני מצטרף לדעת המחננדים, חברה זו תרכוש את האניות באמצעות המילווה הצרפתית. האם אין אפשרות לנצל את המילווה למטרות אחרות, אולי יותר חיוניות ויותר קרובות? אני, למשל, יודע מהו התקציב שלנו למימון, שאלתי הראשונה היא: האם הזמנה זו היא הכרח המציאות, ובלעדיה אין אפשרות לנצל את המילווה הצרפתית?

שאלתי של חברי-הכנסת דיין היא במקומה. מדוע אנו נאחזים בחברה זו? למעשה החברה איננה מסקיעה כלום, וזם את אותם 20% אינני רואה בעין, כיוון שאפשר לדרוש ערבות גם על אותם 20%. זהו הון פרטי פיקטיבי שאיננו מסקיע מרווח ואיננו נוטל עליו כל סיכון. ביצד אפשר לדרוש ערבות של 100%?

אם יש לנו צורך במסיונות - הממשלה יכולה לבצע את העיסקה בעצמה, או באמצעות החברות הקיימות. מכל מקום, את המימון אני מציע לפתוח, ואם החברה לא יכולה להתחייב גם 20% ללא ערבות המדינה?

ב. יקותיאל:

הממשלה לא ערבה על אותם 20%. אבל היות ו-20% ישתלמו תוך תקופה מסוימת, יתכן והדבר ייודש.

א. הרצפליד:

זהו עסק שכולו רווח ואין בו כל סיכון. אני מבקש שלוש תשובות: האם הדבר הכרחי לנו לשם ניצול המילווה הצרפתית? אני מציע למחוק את המימון בדבר ערבות המדינה על 20%. כן אני מצטרף לתביעה שתישמע דעת סומחים.

ג. מולטר:

עסק זה איננו יוצא דופן. חברה צי"ם בנויה על כך, אינני רואה כל פגם בהרחבת הצי המסחרי שלנו. צי אין בונים ב-10% מההון תהליך שנמשך, ואין כל פגם אם בעונת שפל מזמינים אנויות בצרפת בתנאים נוחים וזולים. אני מבין שאדם בעל יוזמה מקבל רשיון והולך לחפש לו שותפים, בכך עדיין הוא לדימה את המדינה.

אם יש חברי ועדה המבקשים לקבל אינפורמציה נוספת - אינני מתנגד לדחיה, אני חושב שהעיסקה עלולה להתקבל על הדעת.

אני מבקש לשמוע בישיבה הבאה יתר פרטים

על קבוצת המשקיעים.

היו"ר י. גורר:

אפשר להסביר את הדברים על דרך הפשט, ואפשר להסבירם על דרך הדרש. לי נראה שכמעט כל חברי הוועדה ניכשו לבעיה על דרך הדרש, ואני רוצה לבטא לענין על דרך הפשט, אני יכול להציג לעצמי כמה שאלות יסודיות, ואחר כך כמה שאלות-משנה.

שאלתי הראשונה היא: האם יש לנו ענין שיהיוספו אנויות משא בידי חברה ישראלית, תוך הנחה שזו תהיה חברה ישראלית. התשובה לכך היא חיובית. אף על פי שכיום עובר שפל על ענף הפפונות בעולם ולנו נראה שיש נקודת-דרושה, אבל הדברים עלולים להשתנות. אנו ארץ שעוברים עליה תהליכים דינמיים, מדי שנה מתווספים מיליון חיבות פרי הדרן, אנו קולטים עכשיו עליה גדולה ואולי עתידים לקלוט עליה יותר גדולה, ואנו רוצים להניע לתוספת של מיליון נפש תוך עשר השנים מהעליה והריבוי הטבעי, ברור שארץ זו מוכרחה יותר ויותר להיכנס לתהליכים דינמיים של פיתוח, ובמצב כזה יש לצי המסחרי מה לעשות, ואם אנו מרבישים נקודות-דרושה זה בגלל העושר, שהחברות הקיימות הן חלשות מבחינת כושר העיכול ולכן כל שפל צורף להן קשיים, זהו ענף קוניונקטורלי מאד, ואחרי תקופת שפל נאה גיאות אשר משלמת עבור כל שנות השפל, לכן חברות גדולות וחזקות לא נפגעות מהשפל, אם בא נוף ואומר שהוא רוצה לשתמש בתקופת השפל כדי להזמין אנויות, השאלה היא - אם אנו נותנים יריבו לכך, וכי מתי יזמינו אנו, כאשר יש גיאות והיוקר הוא גדול?

היו"ר י. גורי -

על השאלה האם יש לנו ענין שיוווספו אניות מטא לצי -
התשובה היא חיובית. שאלה שניה היא - האם אנו מסכנים כאן משהו; ושאלה
שלישית - האם משהמסים כאן באשראי למטרה שהיא שניה במעלה, בזמן שיכולים
להשתמש באשראי זה למטרות שהן ראשונות במעלה. על דרך הפשט אני צריך
להשיב על שאלות אלו. לשאלה הראשונה התשובה היא חיובית; יש לנו ענין
כזה, ואם יש גורם שמוכן להיכנס לענין דוקא בשנות שפל - נייחא. האם אפשר
להשתמש באשראי הצרפתי למטרות יותר חשובות - לשאלה זו אנו רשאים לדרוש
תשובה. הוא הדין לגבי השאלה אם לא הקום חברה ישראלית. אין לנו כל
ענין לעשות עיסקה באמצעות חברה זרה ולתת ערבות. ועדת הכספים צריכה
לקבל גם תורה שבכתב, כי במקרה וחברה ישראלית לא הקום - אנו נקבל את
הערבות הנבקאית ונשחרר עצמנו מכל העיסקה. זאת יש להבטיח בכתב.

ומה יקרה אם תקום חברה ישראלית? אנו מובטחים
רק ב- 30% מבחינת ערבות נבקאית (במקרה ותידרש ערבות גם על ה-20%).
נשאר השאלה של 70% הנוהרים. הערבות כאן מהבטאת בצורת משכנתא, ואם
החברה לא תשלם ויידרש התשלום מהערב - תישארנה לנו האניות. השאלה
בנוגע לטיב בעינה עומדת. מי שנותן ערבות - צריך לעמוד על טיב האניה.
כי יש כאן סיכון. אנו צריכים לשפוט על הדברים בעינים פקוחות.
השאלה היא אם המטרה חיונית לנו. אם רצונך להשיג מטרה חיתית אינך
יכול להשיגה ללא סיכון כלשהו. התביעה הזו לתת ערבות ללא כל סיכון
למטרה חיונית והצויה - היא מפוקפקת.

אני מבקש איפוא תשובה לשלוש השאלות שהוצגו. כן
עלינו לשמוע חוות-דעת של מומחה בנוגע לטיב הסחורה שלשם דכישתה אנו
נותנים את הערבות. כמו כן אפשר להבטיח בכתב, שאנו מאשרים את הערבות
בתנאי שאם לא הקום חברה ישראלית - אנו נקבל את הערבות הנבקאית כדי
להשתחרר מן העסק.

מר יקותיאל י:
ערבות נבקאית ניתנת מיינו עם חתימת החוזה. לפני
מחן ערבות המטלה למספנה - אנו מקבלים ערבות על
10% - ו- 10%.

ההכנית נבדקה על-ידי אגף הספנות של משרד התחבורה
והטורמחים שלו. החוזה לא יחתם אלא אם כן יהיה אישור להכנית על בניית
האניות. המספנה היא אחת הגדולות בצרפת והיא ידועה. ניפן המחירים
יותר גבוהים והיתרונות של המספנה הצרפתית יותר גדולים.

בניח שנתקמה החברה הישראלית וניתנו בטחונות -
ברור ש-70% מהחוב יהיה מובטח על-ידי משכנתא. אנו מניחים, לחר
שיקול רב, שערך האניות כאקוויבואלנט ל-70% חוב הוא מתאים. היום
נקנות האניות במחיר נמוך. עכשיו מסתמנת נטייה לעליית מחירים. לכן
גם אנו רוצים לבצע את העיסקה בהקדם. אבל גם אם המחירים לא ירדו,
יש לנו כאן משכנתא של 100% הבאה להבטיח חוב של 70% מהמחיר, ואין
כזה סיכון יותר מהרביל.

נשאלה שאלה בדבר הצורך באניות נוספות. העיסקה
נעשית בגלל המחשבה שכדאי להרחיב את צי הסוחר שלנו. ונימוק נוסף
נובע מהצורך להשתמש באשראי הצרפתי, שאין אפשרות לנצלו אלא בשטח
של ספנות.

צירוף הגסיבות הללו בצירוף כל הבטחונות הצדיקו
לדעתנו את הפניה לוועדת הכספים.

אחיה מוכן להמציא לוועדת הכספים את רשימת המשקיעים.
כן נהיה מוכנים להוסיף למכתב את ענין הערבות של 70% ואת הענין של
כדיקת הטורמחים.

היו"ר י. גורי:
אנו נשמע בישיבת מחר את הפרטים הנוספים ונקבל החלטה.

ערבות מטעם המדינה להלוואות לחברת דשנים וחמרים כימיים בע"מ

ז. סוזאייב: אני מאד משתוסס על בקשה זו. יש כאן משום הפגנה בפני הבנק שלא החותם על השטרות ולא הערב מסוגלים לפרוע את השטרות. לדעתי הבקשה להארכה היא פסולה מעיקרה. המדובר הוא בשלושה שטרות בני 50 אלף דולר כל אחד שהמדינה ערבה לפרעונם בזמן. אם מפעל אושנים איננו יכול לעמוד בהתחייבותו, הרי האוצר היה נוהג ביתר תכונה לו הוא היה סמציא את אותם 150 אלף דולר והיה דואג לפרעון השטרות בזמן. ואולי מספר ימים לפני סועד הפרעון.

אני רוצה בכך פגם ורצוני להסתייג מאישור הערבות. אני מבקש מד"ר ארנון להסביר לנו מדוע האוצר לא נהג בדרך שציינת.

י. בדר: אני רואה כאן דבר ברור אחד, ששטר אחד זמן פרעונו היה 15.1.59, ומסתבר שזמן הפרעון עבר, אני מבקש לדעת מה היה גורלו של השטר, האם ביקשו את דחיית התשלום מהבנק? אם כן - הרי זהו דבר חמור ביותר.

החוב היה בסכום של 700 אלף דולר, וכאן מדובר על 150 אלף דולר. מה קרה ליחירת החוב? האם שטרות אלה זמן פרעונם טרם הניע, או אלה שטרות אחרים? כמה שולם מהחוב של 700 אלף דולר?

האם הוסכם עם הבנק מראש שתהיינה בקשות להארכה? אם כן - צריך היה להודיע לנו על כך בזמן אישור הערבות. אם לאו - הרי הדבר הוא פגם יומר חמור ממה שצוין כאן חבר-הכנסת סוזאייב.

מ. קלמר: באיזה שלב נמצא המשא והמתן בדבר מכירת המניות של המפעל?

י. בדר: האם שר הפיתוח יודע על הצעה זו, ומהי דעתו בנדון? הייתי רוצה לשמוע בנדון זה את דעתו של שר הפיתוח.

מר יקותיאל: השטר הראשון שזמן פרעונו 15.1 טרם נפרע, תוך הבחנה שהדבר יאושר ואז יוחלף השטר.

ז. סוזאייב: זה בלבד מהווה סיבה מספקת כדי לדחות את האישור.

מר יקותיאל: הבנק הסכים לדחות את סועדי הפרעון, בהתאם לתאריכים.

אין בידי כאן פרטים על הסכומים ששולמו מתוך החוב של 700 אלף דולר.

היו"ר י. גורי: השתוממתי על קריאת-הביניים האחרונה של חבר-הכנסת סוזאייב.

ז. סוזאייב: אני לוקח בחזרה את קריאת-הביניים. צריך היה לשלם את הצ'ק מקופת האוצר.

היו"ר י. גורי: זוהי חברה ששמה הטוב חשוב לנו. מהתשובה הראשונה של מר יקותיאל מסתבר שהחברה לא יכלה לעמוד בהתחייבותה. (מר יקותיאל: החברה ניהלה משא ומתן.) כלל ראשון הוא, שכאשר מגיע זמן הפרעון - צריך לשלם. כאשר מתחילים לנהל משא ומתן ולא משלמים - סימן הוא שלא היה כוח לשלם. לו היה לחברה כוח לשלם - היא לא הייתה מנהלת משא ומתן.

אנו ערבנו לחברה שרוצה לדחות את זמן הפרעון. גישתו של חבר-הכנסת סוזאייב היא עקרונית. אם מצלים עקרון זה, פירוש הדבר

היו"ר י. גורי -

שבכל מקרה שאנו נותנים ערבות - צריך מייד לשלם את הדולרים. לאחר מכן נשמע
בנדון הסבר מפי ד"ר ארנון. למעשה אנו יכולים לעשות זאת, לפי מצב הרזרבות
שלנו; אבל השאלה איננה אם אנו יכולים לעשות זאת, אלא אם אנו צריכים לעשות
זאת.

לי נראה שאין כל סיבה שנעשה זאת. אין העניין כל-כך
חמור אם דוחים את זמן הפרעון. בדרך כלל זה יהווה תקדים, כי הרי יש
לנו ערבויות רבות מסלעות בסכומים גדולים, ומדוע במקרה זה לשלם, ובמקרה
האחר לא לשלם. האם נאמר לבעלי הערבויות: אל תנסו לנהל משא ומתן, כי
בכל פעם שאינכם יכולים לשלם - אנו שולחים את הצ'ק? האם יש נימוקים
מיוחדים במקרה זה לנהוג כך, מבלי ליצור תקדים? חבר-הכנסת סוזאייב
לא הסביר שיש נימוקים מיוחדים לכך.

א. הרצפלד: השאלות שהוצגו כאן הן שאלות חמורות, והן נרשמו בפרוטוקול
מסתבר שאין תשובה לשאלות אלו. יחד עם זה, אני מציע
לחברי הוועדה לאשר את הערבות.

ד"ר ארנון: אני מתפלא במקצת על הוויכוח, ובמיוחד על הערתו של
חבר-הכנסת סוזאייב אשר בדרך-כלל מכיר את הנוהג בבנקים
לא פחות מאשר אנשי האוצר. האוצר לא צריך היה לשלם; חוב זה איננו של
האוצר אלא של חברת דשנים, והיא עושה את חשבוניה היא, בהתאם לפעולות של
החברה. כאשר הגיע מועד הפרעון, החברה יכלה לפרוע את השטר, אבל היא נוכחה
ליתת שהדבר יאלץ אותה לדחות פעולות אחרות של המפעל הכרוכות בהרחבה
והדומה. אנשי החברה לא חשבו בתחילת השנה שבאופן אוטומטי ישלמו את כל
החובות לזמן קצר בבת-אחת. הם ניהלו משא ומתן עם הבנק כדי לוודא אם
יש אפשרות לדחות את מועדי הפרעון ולחדש את השטרות. לאחר שהבנק הסכים
לכך, באותם התנאים, הם פנו לאוצר ושאלו אם מוכנים לערוך לשטרות שחודשו.
לאחר בדיקה של אפשרויות המפעל לנעצתו לבקשת המפעל והסכמנו לבקש את
אשרור של ועדת הכספים לחידוש הערבות.

ג- 31.12 כתב אנף מסבע חוץ ליועץ המשפטי, וב- 4.1 כתב
החלי הכללי לבנק לאומי, שבמידה וועדת הכספים תאשר את הערבות - האוצר יהיה
מוכן להארכת המועד. ג- 6.1 חתם שר האוצר על סכת לווועדת הכספים. הסכת
נשלח מהאוצר ב- 8.1 והגיע למזכירות הכנסת ב- 11.1. העניין הגיע אשפוא
לדיון הוועדה ב- 19.1. חבר-הכנסת סוזאייב אמר כאן דברים חמורים, ואיננו
רוצה שישתמע כי האוצר איננו מספל בעניינים כגון אלה ברצינות. בדרך כלל
ועדת הכספים מאשרת ערבות במקרים כאלה. אם היום ועדת הכספים לא תאשר את
הערבות - חברת הדשנים תשלם את השטר ותשלם תוספת קנס עבור האיחור. בדרך-
כלל הבנקים דואנים שהם יקבלו מה שמגיע מהם. אם יש סכת כזה ממת שר
האוצר לוועדת הכספים, יש להניח שהעניין יבוא על סידורו. אם לאו - חברת
דשנים תשלם ולא האוצר. במידה וועדת הכספים תאשר את הערבות - הבנק
יחליף את השטר שזמן פרעונו 15.1 לזמן פרעון 15.7.

אפשר לדבר לנוף העניין ולומר שלא רוצים לחדש את הערבות.
אני מתפלא על כל הדברים החמורים שנאמרו כאן, בעיקר מפי חבר-הכנסת סוזאייב
אשר נחקל ודאי במקרים רבים כגון אלה. רצוני לומר באופן הברור ביותר,
שמה שאירע כאן בין הבנק לבין חברת דשנים - כאשר יש הסכם - קורה בין
כל מפעל וכל בנק השומר על לקוחותיו. אין זה מקרה שחברת הדשנים באה
לאחר זמן הפרעון ודורשת הסדר חדש; על-אסדר זה הוסכם זמן רב לפני מועד
הפרעון. בדרך כלל הבנקים יכולים לסמוך על כך, שאם האוצר מבקש ערבות
לוועדת הכספים, היא תאשר ערבות זו. אם ועדת הכספים איננה יכולה לתת
את אישורה - ברור שהמצב משתנה וחברת דשנים תפרע את הצ'ק. הבנק בינתיים
לא תבע כל תשלום.

היו"ר י. גורי: האוצר צריך היה להודיע לוועדה שזהו עניין דחוף, ואז
היא היתה מתפנה לכך ודוחה כל דיון אחר.

א. בהשרת
 המכתב הניע לכנסת ביום א', אנו קיימנו דיונים בימים
 ב' - ג' - ד', אנו בטוח שלו היו מעירים לנו שהענין הוא
 דחוף, היינו דוחים ענינים אחרים ומתפנים לכך. אנו מדי פעם בפעם מעירים
 לאוצר שלא יביא לפנינו ענינים ביום האחרון. יכול להיות שצריך להיות
 באוצר איש מקרב העובדים הסכניים אשר ישמור על התאריכים וידאג להנאת
 הענינים במועד המתאים.

לו הייתי איש האוצר וחברת הדשנים הייתה פונה אלי בכקשת
 האדכה, הייתי מייעץ להם לפרוע את השטר ולבוא לאחר שבועיים ולבקש ערבות
 להלוואה חדשה. ביסתי היא, שמוטב היה לחדש את הלוואה לאחר פרק זמן מסוים.
 פעיקר שהמדובר הוא בפרעון שטרות לבנק בחו"ל על-חשבון הלוואה שהיא בערבות
 המדינה.

קיימנו בירור בנדון. מסתבר ששר האוצר חתם על המכתב
 ב-1.6, ובאמת משונה שהעכרת המכתב מהקריה בירושלים לכנסת לקחה חסמה ימים.
 בכל זאת אני מציע, לאחר הבירור שקיימנו ברוח טובה, לאשר את הערבות.

ב. מוזאייבן
 הערתו של ד"ר ארנון היא חסורה. אם נתתי ערבות על חוב,
 והערב איננו מסלם את חובו בזמן - עלי לדטוב לתשלום,
 במועד המתאים.

ג. ד"ר ארנון
 האם אינך צריך לחכות להודעה? עד כה איש לא פנה אלינו,
 ולא הייתה אף פניה פורמלית.

ד. מוזאייבן
 אני טוען שהענין כולו איננו בסדר, ולא בגלל התאריכים.
 איננו מסקנה עלי להסיק, כחבר ועדת הכספים המאשר ערבות
 מטעם המדינה, אם אין לי הבטחון שהאוצר ישמור בקפדנות על ערבותו? הבנקים
 אינם מביטים בעין יפה על ענינים כגון אלה.

לא אתנגד לאישור הערבות, אבל רצוני להדגיש כי הענין
 פה מיסודו ומוטב שוועדת הכספים תשים לב לכך.

ה. נדרר
 אינני טוען שהאוצר חייב לדעת מראש שלא ישלמו. כאן
 האוצר ידע מראש שלא יפרעו את השטר ויבקשו מאדכה.
 לא יתכן מצב שאתם תהיינן בטוחים מראש שוועדת הכספים תאשר את הערבות.
 במקרה זה הייתה אפשרות טכנית שאערבות לא תאושר. חובתנו הייתה במצב זה
 לא לאשר את הערבות, אבל מאחר שהדבר נוגע לבנקים בחו"ל נוצר קושי
 מסוים, כי לו היינו מסרבים לאשר - היו לכך הדים שליליים בחו"ל.
 כן הייתי שוקל מה מוטב לעשות לנבי השטר שזמן פרעונו עבר.

ו. ד"ר ארנון
 לשאלתו של חבר-הכנסת קלמר עלי להשיב, שאין כל שינוי
 במצב לאחר ששר האוצר מסר כאן פרטים בפעם האחרונה.

ז. נזמן
 אשר לערבות במסך 700 אלף דולר - ועדת הכספים אישרה
 לפחות שלוש פעמים דחיות. ב-26.3 אושרה דחיה של
 שני שטרות, לאחר מכן - שני שטרות נוספות, ובפגרא אושרה החלפה של
 שטרות, באותן הודסנויות לא הייתה כל התנגדות לדחיה.

המכתב עליו דנים הניע למזכירות הכנסת ב-11.1. אפילו
 לא שרחו לשלוח אותו בסד, לאחר שהוא נחתם ב-8.1. המכתב הניע לאחר
 שפיר-היום של הישיבות הוועדה לאותו שנוע נשלח לחברים. לא קבלנו
 כל בקשה או פניה להכניס את השאלה כתוספת לסדר-היום. כאשר הודיעו
 לנו שענין האמיסיה של חברת הנפט הלאומית הוא דחוף, דחינו את שר
 המסחר והתעשה והתפנינו לכך. יש להודיע לוועדה בכל מקרה שהענין הוא
 דחוף.

הערבות מטעם המדינה להלוואות לחברת דשנים וחברים חתימה - א ו ש

אני עומד על שאלתי, האם העניין הוכח לוועדה בידיעתו של שר הפיתוח.

י. גורן:

התשובה היא חיובית.

ד"ר ארנון:

אמיסיה של חברת הנפט הלאומית

אנו מבקשים לשנות בתנאי האמיסיה את שעור הרבית ולהפחיתו - 5% בגלל זכויות ההסרה וכדומה.

מר זגני:

שינוי שעור הרבית באמיסיה של חברת הנפט הלאומית - א ו ש ר

חוק הרבית, תשי"ז - 1957 - בנק אפותיקאי

מדוע הוצא חזו רק ביחס לבנק האפותיקאי?

א. בהיר:

לא כל הכנסים פנו. אני מתאר לעצמי שבנק משכנתאות במקרה לא פנה, כי הוא מקבל את המלצת האוצר.

מר זגני:

אני מבין שהאוצר מקיים כירור עם יתר הגורמים.

א. בהיר:

מכתב שר האוצר מיום 29.12.58 בנדון חוק הרבית, סעיף 4(ב)(2) לצו הרבית (קביעת שעור הרבית המכסימלי) - א ו ש ר

מסקנות ועדת הכספים בעניין "קריאת מטבעות ישראל בשמות שהיו לבני ישראל בימים קדמונים בשבתם על אדמתם".

היו"ר י. גורן: רצוני לקרוא לפניכם את המסקנות שנניח בנדון על שולחן הכנס

ביום י"ג באדר תשי"ח (5 במרס 1958) העבירה הכנסת לוועדת הכספים את שאלת "קריאת מטבעות ישראל בשמות שהיו לבני ישראל בימים קדמונים בשבתם על אדמתם", שהעולתה כהצעה לסדר-היום על-ידי חבר-הכנסת מ. נורוק.

לאקר דיון בשאלה הנ"ל, בהשתפות נציגי בנק ישראל, קיבלה הוועדה בישיבתה מיום 19.1.59 את הסיכום הבא:

הוועדה רשמה לפנייה הודעה בנק ישראל כי בהצעה החוק לתיקון פקודת המטבע שהונחה על שולחן הכנסת מוצע להחליף את ה"פרוטה" ב"אגורה" ובהמנחה לטווח ארוך היא להחליף את שמות המטבע לשמות עבריים היסטוריים.

הסיכום א ו ש ר

(הישיבה ננעלה בשעה 13.30)